

Назаренко М.М.,

Луганський національний університет імені Тараса Шевченка, м. Полтава

ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ АУДІОВІЗУАЛЬНОГО МЕТОДУ ПРИ ВИВЧЕННІ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ У БАГАТОНАЦІОНАЛЬНІЙ АУДИТОРІЇ

У статті досліджується аудіовізуальний метод як один із ефективних методів в оволодінні іношомовного усного мовлення. Розглядаються основні положення та особливості використання методу у навчальному процесі. Автор розкриває методичні принципи аудіовізуального методу, розглядає етапи роботи зі студентами, аналізує систему вправ для його практичного застосування.

Ключові слова: *аудіовізуальний метод, комунікативний підхід, принцип, усне мовлення, міжкультурна комунікація.*

Назаренко М.Н.

ОСОБЕННОСТИ ИСПОЛЬЗОВАНИЯ АУДИОВИЗУАЛЬНОГО МЕТОДА ПРИ ИЗУЧЕНИИ ИНОСТРАННОГО ЯЗЫКА В МНОГОНАЦИОНАЛЬНОЙ АУДИТОРИИ

В статье исследуется аудиовизуальный метод как один из самых эффективных методов в овладении иноязычной устной речи. Рассматриваются основные положения и особенности использования метода в учебном процессе. Автор раскрывает методические принципы аудиовизуального метода, рассматривает этапы работы со студентами, анализирует систему упражнений для его практического использования.

Ключевые слова: аудиовизуальный метод, коммуникативный подход, принцип, устная речь, межкультурная коммуникация.

M.M. Nazarenko

THE FEATURES OF USING AUDIOVISUAL METHOD IN LEARNING A FOREIGN LANGUAGE IN A MULTINATIONAL AUDIENCE

The article deals with the audiovisual method as one of the effective methods of mastering foreign oral speech. It shows specificity of this method and its place in contemporary methodology. The article highlights the actual issues of using modern audio basic approaches in methodology of teaching foreign languages. This method creates conditions of acquirements of oral speech competence. Nowadays teachers can work with the students who come from different countries. The task is to avoid using their mother tongue. Audiovisual method creates the atmosphere where students can communicate with each other. The main features and the peculiarities of using this method in educational process are considered. The author reveals the methodological principles of audiovisual method, considers the stages of work with students, and analyzes the system of exercises for its practical use.

***Key words:** audiovisual method, communicative approach, principle, oral speech, cross-cultural communication.*

Розширення ділових та культурних зв'язків із зарубіжними країнами обумовлює нові вимоги до вивчення іноземних мов. Знання іноземної мови є невід'ємною частиною вищої школи, запорукою професійного успіху, вдалої кар'єри студентів. Досягнення високого рівня володіння іноземною мовою потребує ґрунтовної мовної підготовки у вищих навчальних закладах.

Наприкінці ХХ століття відбулися кардинальні зміни в методиці викладання іноземних мов. Раніше основна увага приділялася вивченню граматичних понять, механічному вивченню лексичного матеріалу, читанню та письму. Оволодіння мовою здійснювалося за допомогою рутинних, одноманітних завдань. Таке навчання реалізовувало лише одну функцію мови – інформативну. На сучасному етапі викладання мови має прикладний характер. Метою навчання є оволодіння студентами комунікативними компетенціями, що дозволяють реалізувати набуті знання, вміння, навички у реальних життєвих ситуаціях. Досягнення високого рівня володіння іноземною мовою не можливе без фундаментальної мовної підготовки. Викладачеві необхідно знати новітні методи та прийоми викладання іноземної мови та уміти підібрати той чи інший метод відповідно до рівня знань, потреб, інтересів студентів. Одним із головних завдань у процесі оволодіння іноземною мовою є подолання негативного впливу рідної мови.

Останнім часом активізувався пошук сучасних ефективних методичних концепцій навчання іноземних мов.

Метою статті є розкрити та проаналізувати особливості аудіовізуального методу, який є одним із ефективних методів оволодіння усною іншомовною компетенцією.

Педагогічні і теоретичні аспекти використання аудіовізуального методу у навчальному процесі досліджені в працях О. А. Громової, Т. Ю. Венієрі, Г. Боргіум, Є. І. Пассова, Т. І. Філіпп'євої, Ю. В. Томко, Н. І. Гез, Н. Д. Гальскової, О. Н. Шкрабо, С. Ю. Ніколаєвої тощо.

Аудіовізуальний метод навчання іноземної мови був розроблений у Франції у 50-і роки ХХ століття в результаті спільних досліджень французьких та югославських учених, і був спрямований на інтенсивне навчання дорослих розмовного мовлення на французькій мові. Виникнення цього методу пов'язане з іменами таких видатних лінгвістів і психологів як

П. Губерін, П. Ріван, Р. Мішеа, Ж. Гугенейм, А. Соважо. Він був поширений у Франції, Англії, Канаді, Польщі та інших країнах. Сама назва методу показує його основні принципи. Він називається аудіовізуальним, оскільки новий матеріал сприймається протягом тривалого часу лише на слух, а його значення розкривається за допомогою зорової невербальної наочності. Мовний матеріал підбирався на основі живої розмовної мови. З цією метою записувалися діалоги у магазинах, на вокзалах тощо. Потім виділялися певні граматичні структури та лексичні одиниці, які необхідно було запам'ятати. Вперше в методиці був використаний відбір мовного матеріалу на основі аналізу живого мовлення. Цей метод називається також швидкісним або структурно-глобальним, оскільки оволодіння мовою відбувається на основі спеціально відібраних структур, які сприймаються цілісно (глобально) [8, с. 544].

Цінність аудіовізуального методу навчання іноземній мові полягає в тому, що разом із загальною інтенсифікацією навчального процесу, за допомогою цього методу створюються спеціальні умови, певною мірою близькі до природних умов, в яких функціонують мовні ситуації. Аудіовізуальний метод привабливий тим, що сприяє швидкому формуванню великої кількості елементів спонтанного мовлення.

В умовах глобалізації викладачеві доводиться працювати з багатонаціональними студентськими аудиторіями, коли необхідно подолати мовний бар'єр. Постійно ведеться пошук ефективних методик вивчення іноземних мов у таких групах.

Аудіовізуальний метод відіграє важливу роль у навчанні усного розмовного мовлення. Методичною основою цього методу є концепція прямого методу, психологічною основою постає психологічна теорія біхевіоризму. Основна мета аудіовізуального методу – сформувати вміння користуватися іноземною мовою у повсякденному спілкуванні в іноземній країні. При використанні цього методу читання та письмо розглядаються як

графічне відображення усного мовлення, тому вони не являються основою навчання [6, с. 189].

Дослідники виділяють наступні методичні принципи аудіовізуального методу [3, с. 139]:

1. Принцип опори на розмовне мовлення. Основна мета даного методу полягає в оволодінні мовою як засобом спілкування.
2. Принцип усної основи навчання. Основна задача – навчити студентів розуміти мову на слух.
3. Принцип ситуативності. Перевага надається діалогічному мовленню, що відображає ситуації повсякденного життя.
4. Принцип функціональності. Вивчення граматичних структур має практичний характер.
5. Принцип глобальності. Цей принцип передбачає сприйняття мовного матеріалу на слух у вигляді цілісних структур.
6. Принцип безперекладності. Метою даного методу постає максимальне виключення рідної мови із системи навчання.
7. Принцип зорово-слухового синтезу. Він полягає у використанні фільмів, слайдів тощо.

Автори цього методу вважали, що навчання іноземній мові повинно здійснюватися у формі живого спілкування, тому важливим фактором педагогічного процесу стає створення умов для відтворення реальної комунікативної ситуації, щоб оволодіння іншомовною компетенцією відбувалося в атмосфері природного спілкування, що сприяє засвоєнню звуків і ритму мовлення. Інтенсивне використання аудіовізуальних засобів у процесі навчання дозволяє навчати іноземній мові як акту комунікації, у якому лінгвістичні та паралінгвістичні елементи є тісно пов'язаними. Аудіовізуальний метод повністю виключає використання рідної мови, особливо на початковому етапі навчання, оскільки в цей період інтерференція ускладнює формування вмінь і навичок усного спілкування.

Сучасні технології значно спрощують використання на заняттях аудіовізуального метода навчання. Передбачається перегляд не лише спеціалізованих навчальних фільмів, але й ігрових, які викликають більший інтерес у студентській аудиторії, що сприяє додатковій мотивації для вивчення іноземної мови. Важливим засобом навчання є перегляд кінофільмів, так як під час перегляду фільму студенти отримують уявлення про те, як мова використовується у реальному спілкуванні. Крім того, фільм виконує пізнавальну функцію – знайомить студентів з країною, мовою якої вивчається, її культурою, історією, традиціями, побутом тощо [8, с. 544].

У методичній літературі пропонуються наступні етапи у роботі з аудіовізуальним методом [5, с. 241]:

1. Представлення. Цей етап передбачає подачу нового матеріалу з опорою на зорово-слухові образи.
2. Пояснення. На цьому етапі відбувається засвоєння змісту запропонованого матеріалу.
3. Закріплення. На цьому етапі здійснюється формування мовних навичок і досягається рівень підготовленості говоріння у рамках певної теми.
4. Розвиток. Цей етап передбачає формування мовних умінь на основі набутих навичок і рівень вільного говоріння по темі.

Для успішного практичного застосування аудіовізуального методу дослідники рекомендують такі системи вправ [8, с. 545]:

- 1) дати відповіді на питання, які дозволяють перевірити загальне розуміння змісту;
- 2) відмітити правильний варіант;
- 3) прочитати текст і вставити пропущені слова, які відповідають змісту прослуханого;

- 4) виділити смислові частини у прослуханому фрагменті;
- 5) підібрати заголовок до фрагменту тексту;
- 6) інсценувати фрагмент прослуханого;
- 7) переказати діалог чи монолог;
- 8) прокоментувати запропонований фрагмент;
- 9) відповідати на питання викладача;
- 10) обговорити проблемні питання;
- 11) організувати дискусію на основі запропонованого матеріалу.

Використання аудіовізуального матеріалу дозволяє урізноманітнити процес навчання іншомовної компетенції. Він сприяє розвитку навиків розуміння усного мовлення. Застосування при викладанні іноземної мови аудіо- та відеоматеріалів являє собою додаткову мотивацію для вивчення іноземної мови, що дозволяє популяризувати її у студентському середовищі.

Можна виділити такі основні положення аудіовізуального методу [3, с. 153]:

- 1) матеріалом для навчання виступають діалоги, оскільки розмовне мовлення здійснюється у діалогічній формі;
- 2) основна мета навчання – оволодіння усним мовленням;
- 3) сприйняття нового матеріалу у вигляді цілісних структур відбувається лише на слух;
- 4) розкриття значень нового мовного матеріалу відбувається за допомогою предметної та образної наочності, дій та контексту;
- 5) у засвоєнні мовного матеріалу ґрунтовну роль відіграють єдність звукових образів (звуки, інтонація, наголос, ритм);
- 6) мовний матеріал засвоюється на основі наслідування, вивчення напам'ять. Рідна мова цілковито виключається з процесу навчання.

Отже, варто зазначити, що аудіовізуальний метод відіграє важливу роль у сучасному навчальному процесі, де основною метою є навчити студентів сприймати та відтворювати іноземну мову на практиці. Аудіовізуальний метод є перспективним методом навчання, оскільки він має виражений комунікативний характер і сприяє вирішенню проблеми володіння спонтанним іншомовним мовленням.

Література:

1. Волкова Н. П. Педагогіка : Навч. посіб. / Н. П. Волкова. – К. : Академвидав, 2007. – 616 с.
2. Гапонова С. В. Сучасні методи викладання іноземних мов за рубежом / С. В. Гапонова // Іноземні мови. – 1998. – №1. – С. 24-31.
3. Гез Н. И., Фролова Г. М. История зарубежной методики преподавания иностранных языков / Н. И. Гез, Г. М. Фролова. – М. : Изд-во Академия, 2008. – 256 с.
4. Кузьмінський А. І., Омеляненко В. Л. Педагогіка : Підручник / А. І. Кузьмінський, В. Л. Омеляненко. – К. : Знання-Прес, 2008. – 447 с.
5. Методика навчання іноземних мов у середніх навчальних закладах : Підручник / Кол. авторів під керівн. С. Ю. Ніколаєвої. – К. : Ленвіт, 1999. – 320 с.
6. Пассов Е. И. Аудиолингвальный метод обучения иноязычному говорению / Е. И. Пассов. – М. : Просвещение, 1991. – 214 с.
7. Пассов Е. И. Коммуникативный метод обучения иноязычному говорению / Е. И. Пассов. – М. : Просвещение, 1985. – 207 с.
8. Шкрабо О. Н. Аудиовизуальный метод в обучении иностранному языку в высшей школе / О. Н. Шкрабо // Молодой ученый. – 2013. – №12. – С. 543-545.